

Streszczenie Listu Apostolskiego Benedykta XVI *Ubicumque et semper* (2010) – ujęcie pastoralno-teologiczne

Aktualizacja: 16 XI 2025

Nowa ewangelizacja – rozumienie i kontekst duszpasterski

- Benedykt XVI przypomina, że **misja ewangelizacyjna jest dla Kościoła niezbędna i niezbywalna, stanowiąc wyraz jego natury** – Kościół ma obowiązek zawsze i wszędzie głosić Ewangelię Jezusa Chrystusa.
- *Ubicumque et semper* diagnozuje współczesny kontekst: postępującą sekularyzację i **dystansowanie się od wiary** w społeczeństwach o chrześcijańskich korzeniach. Nastąpiło **zaniknięcie sensu sacrum** i kwestionowanie fundamentalnych prawd (wiary w Boga Stwórcę, objawienia Chrystusa, prawa naturalnego), co osłabiło żywotność wiary w kulturze.
- **Nowa ewangelizacja** jawi się jako odpowiedź Kościoła na te wyzwania. Jej celem jest ponowne rozbudzenie żywej wiary w krajach od dawna chrześcijańskich, gdzie wiara osłabła lub uległa marginalizacji. Dokument podkreśla, że zróżnicowanie sytuacji duszpasterskich wymaga odpowiedniego rozeznania – **mówienie o “nowej ewangelizacji” nie oznacza opracowania jednej, uniwersalnej formuły dla wszystkich okoliczności.**

Przyczyny powołania Papieskiej Rady ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji

- W obliczu opisanych przemian Benedykt XVI uznał za konieczne ustanowienie odrębnej dykasterii, aby skupić działania Kościoła na nowej ewangelizacji. **21 września 2010 r.** List Apostolski *Ubicumque et semper* powołał do istnienia **Papieską Radę ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji** – jako odpowiedź na zjawisko laicyzacji i osłabienia wiary w tradycyjnie chrześcijańskich społeczeństwach. Rada ta ma pomóc skoordynować i poprowadzić wysiłek misyjny całego Kościoła w nowych warunkach.
- Papież chciał w ten sposób stworzyć **centrum inspiracji i koordynacji** dla dzieła nowej ewangelizacji. Rada ma stanowić *punkt odniesienia* dla biskupów oraz dla różnych grup,

wspólnot i stowarzyszeń podejmujących ewangelizację. W zadania nowej dykasterii wpisano m.in. współpracę z Episkopatami, wspieranie **inicjatyw oddolnych** i promowanie nowych pomysłów duszpasterskich w zakresie ewangelizacji.

Rola Kościołów lokalnych w nowej ewangelizacji

- *Ubicumque et semper* mocno akcentuje znaczenie **Kościołów lokalnych** (partykularnych) w dziele nowej ewangelizacji. Działania te skierowane są przede wszystkim do wspólnot kościelnych w krajach o dawnej tradycji chrześcijańskiej, które dziś zmagają się z postępującą sekularyzacją i spadkiem praktyk religijnych. To właśnie tam wiara wymaga ponownego ożywienia.
- Dokument zauważa, że sytuacja religijna **różni się w poszczególnych regionach: na niektórych obszarach** mimo laicyzacji wiara pozostaje żywa i głęboko zakorzeniona w kulturze, **w innych** nastąpiło wyraźne zdystansowanie społeczeństw od wiary (osłabienie tkanki kościelnej), a **gdzie indziej** doszło niemal do pełnej sekularyzacji – tam światło wiary podtrzymują już tylko małe wspólnoty. Taka diagnoza oznacza, że każda lokalna wspólnota powinna szukać własnych, adekwatnych metod ewangelizacji odpowiednich do swoich warunków.
- **Kościoły partykularne** są kluczowymi podmiotami nowej ewangelizacji. Papieska Rada ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji została powołana właśnie po to, by *wspierać inicjatywy tych lokalnych Kościołów* – we współpracy z ich pasterzami – oraz promować nowe przedsięwzięcia ewangelizacyjne odpowiadające lokalnym potrzebom. W ten sposób podkreśla się zasadę pomocniczości: to diecezje i parafie, znające realia swoich wiernych, mają wcielać w życie program nowej ewangelizacji przy wsparciu całego Kościoła.

Zadania duszpasterzy i świeckich w dziele nowej ewangelizacji

- **Powszechne zaangażowanie:** Benedykt XVI podkreśla, że misja głoszenia Ewangelii spoczywa na **całym Ludzie Bożym**. Nowa ewangelizacja wymaga mobilizacji **wszystkich członków Kościoła** – od pasterzy (biskupów i prezbiterów), przez osoby konsekrowane, po wiernych świeckich. Każdy ochrzczony jest wezwany do dawania świadectwa i uczestnictwa w misji misyjnej Kościoła.

- **Wspólna misja, różne role:** Zadania duchownych i świeckich są komplementarne. **Duchowni** (biskupi, kapłani) pełnią wiodącą rolę pasterzy – głoszą Słowo Boże, celebrują sakramenty, prowadzą katechezę i animują życie parafialne. **Świeccy** z kolei są wezwani, by przenikać Ewangelią świeckie środowiska życia: rodziny, miejsca pracy, kulturę i życie społeczne. Choć formy działalności się różnią, wszyscy działają dla tego samego celu, uzupełniając się nawzajem i dając wspólne świadectwo jedności wiary.
- **Formacja i współpraca:** Ważnym zadaniem duszpasterzy jest **przygotowanie i uformowanie świeckich** do posługi ewangelizacyjnej. Pasterze powinni rozbudzać w wiernych zapał misyjny, szkolić ich w wierze i wspierać inicjatywy ewangelizacyjne. Papieska Rada ds. Nowej Ewangelizacji wskazuje na potrzebę włączania w tę misję różnych podmiotów kościelnych – *zakonów, ruchów, stowarzyszeń świeckich i nowych wspólnot* – tak aby całe ciało Kościoła działało wspólnie dla przekazu wiary.
- **Kerygmat i świadectwo:** W nowej ewangelizacji szczególny nacisk położony jest na powrót do **kerygmatu**, czyli głoszenia centralnego orędzia Ewangelii: Jezus Chrystus ukrzyżowany i zmartwychwstały jest jedynym Zbawicielem każdego człowieka. Jednocześnie skuteczność głoszenia zależy od **świadectwa** – autentycznego życia wiarą głosicieli. Benedykt XVI (za Janem Pawłem II) przypomina, że podstawą wszelkiej ewangelizacji nie może być “ludzki projekt ekspansji”, lecz **pragnienie podzielenia się darem Bożego życia** otrzymanego w Chrystusie. Zarówno kapłani, jak i świeccy, muszą odnowić osobiste spotkanie z Chrystusem i żyć Ewangelią na co dzień, aby móc wiarygodnie ją głosić innym.

Relacja między wiarą a współczesną kulturą

- **Kontekst kulturowy:** W pierwszej części listu Benedykt XVI opisuje przemiany kulturowe, które doprowadziły do **osłabienia więzi między Ewangelią a kulturą**. W dawniej chrześcijańskich społeczeństwach traciła się poczucie sacrum, a **wiara przestaje przenikać kulturę** – podważane są dotąd niekwestionowane podstawy, takie jak wiara w Boga Stwórcę, Opatrzność, czy obiektywne normy moralne. Religia zostaje zepchnięta na margines życia publicznego.
- **Skutki sekularyzacji:** Papież zauważa, że procesy laicyzacyjne, choć bywały postrzegane jako wyzwolenie, przynoszą często **duchową pustkę**. Gdy człowiek próbuje

żyć tak, jakby Boga nie było, odbiera sobie ostateczny fundament istnienia, co rodzi egzystencjalne zagubienie. Nowa ewangelizacja wyrasta z troski o przezwycięzenie tego kryzysu sensu – pragnie na nowo wprowadzić Boga w horyzont współczesnego człowieka.

- **Inkulturacja orędzia:** *Ubicumque et semper* wskazuje, że odpowiedzią Kościoła na wyzwania kultury ponowoczesnej musi być **pogłębiona refleksja nad metodami przekazu wiary**. Treść Ewangelii pozostaje niezmienna, ale formy przepowiadania powinny być dostosowane do mentalności i wrażliwości ludzi współczesnych. Kościół jest wezwany do twórczego poszukiwania języka i środków przekazu, które pozwolą **przeniknąć Ewangelią aktualną kulturę**, tak aby wiara i kultura znów wzajemnie się przenikały, a wiara odpowiadała na najgłębsze pytania nurtujące dzisiejszego człowieka.

Sposoby głoszenia Ewangelii ochrzczonym, którzy oddalili się od Kościoła

- **Adresaci nowej ewangelizacji:** Benedykt XVI wyjaśnia, że nowa ewangelizacja jest skierowana przede wszystkim do **ochrzczonych, którzy utracili żywą wiarę i więź z Kościołem**. Chodzi o całe rzesze nominalnych chrześcijan w krajach od dawna chrześcijańskich, którzy **przestali praktykować i utożsamiać się z Kościołem** – to właśnie do nich potrzeba dotrzeć ponownie z orędziem Ewangelii. W pewnym sensie potrzebują oni *ponownego pierwszego głoszenia* Dobrej Nowiny.
- **Nowe metody i język:** Wobec oddalonych ochrzczonych Kościół musi szukać **nowych dróg głoszenia**, by przesłanie było zrozumiałe i pociągające. *Ubicumque et semper* i późniejsze refleksje wskazują na potrzebę posługiwania się **językiem prostym, komunikatywnym, osadzonym w doświadczeniu (egzystencjalnym) i biblijnym**, a także świadectwem osobistym głosiciela. Papież zachęca do wykorzystywania **nowoczesnych środków przekazu** (media, internet) jako narzędzi ewangelizacji, by dotrzeć do ludzi żyjących w kulturze obrazkowej i cyfrowej.
- **Ukazanie Ewangelii jako daru:** Kluczem do serc ochrzczonych żyjących z dala od Kościoła jest **świadectwo autentycznej wiary i miłości**. Należy ukazywać wiarę nie jako zestaw nakazów, lecz jako **spotkanie z Chrystusem, które nadaje życiu nowy sens i perspektywę**. Benedykt XVI przypomina, że prawdziwa ewangelizacja rodzi się z pragnienia dzielenia się darem Bożego życia, który otrzymaliśmy – z doświadczeniem

miłości Boga. Taka postawa ma przekonać zagubionych chrześcijan, że w Chrystusie mogą odnaleźć pełnię życia i szczęścia, za którym tęsknią.

- **Towarzyszenie i powrót do wspólnoty:** Nowa ewangelizacja zakłada cierpliwe **towarzyszenie** ludziom oddalonym od praktyk religijnych w ich drodze powrotu. Papież podkreśla, że Kościół – zwłaszcza jego pasterze – musi *wyjść* ku tym osobom. Na wzór Chrystusa **trzeba wyruszyć, by wyprowadzić ludzi z “duchowej pustyni” ku życiu, ku przyjaźni z Synem Bożym, który daje pełnię życia.** Oznacza to gotowość słuchania ich pytań i wątpliwości, głoszenia prawdy w sposób pełen miłości oraz włączania na nowo tych osób we wspólnotę Kościoła, aby poczuli się w nim jak w domu.